

Program för näringsliv och utveckling

Antagen av kommunfullmäktige den 30 september 2021

Dokumenttyp: Program
Diarienummer: KS 2021/815
Giltighetstid: Tills vidare
Dokumentansvarig: Chef för utvecklingsenheten

Program för näringsliv och utveckling i Ragunda kommun

Innehållsförteckning

Program för näringsliv och utveckling	1
Inledning	3
<i>Varför ett program för näringsliv och utveckling?</i>	3
<i>Programmets framväxt: Underlag, intervjuer och dialog</i>	4
<i>Programstruktur och läsanvisning: Prioriterade mål, förutsättningar och delmål</i>	6
<i>Fem prioriterade mål för ett växande näringsliv i Ragunda kommun</i>	7
Prioriterat mål "Öka vår attraktivitet som bostadsort"	8
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	8
<i>Delmål - Enkelt att hitta en attraktiv bostad</i>	10
<i>Delmål - En god kommunal service</i>	10
<i>Delmål - En god tillgång till attraktiva upplevelser och evenemang</i>	10
Prioriterat mål "Stärka vårt företagsklimat"	11
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	11
<i>Delmål - En utvecklad kontakt mellan kommun och näringsliv</i>	13
<i>Delmål - En tät kontakt med regionala näringslivsfrämjande aktörer</i>	13
Prioriterat mål "Underlätta expansion och etablering"	14
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	14
<i>Delmål - En god beredskap för expansion och etablering</i>	15
<i>Delmål - Ett strategiskt grepp om hållbar energi</i>	15
Prioriterat mål "Öka vår tillgänglighet inom kommunen och till omvärlden"	17

<i>Nuläge och förutsättningar</i>	<i>17</i>
<i>Delmål - En näringslivsfrämjande transportinfrastruktur</i>	<i>19</i>
<i>Delmål - Förutsättningar för kollektivtrafikbaserad skol- och arbetspendling</i>	<i>19</i>
<i>Delmål - Goda möjligheter att nyttja digitala lösningar</i>	<i>20</i>
Prioriterat mål "Stärka kompetens- och arbetskraftsförsörjningen till vårt näringsliv"	21
<i>Nuläge och förutsättningar</i>	<i>21</i>
<i>Delmål - En hög sysselsättning i det privata näringslivet</i>	<i>23</i>
<i>Delmål - En bra matchning mellan gymnasieutbildningarna och det lokala näringslivets behov</i>	<i>23</i>

Inledning

Ragunda kommun kännetecknas av ett näringsliv med stark förankring i platsens lokala förutsättningar. Hos oss finns ett starkt jord- och skogsbruk och en energiproduktion som få kommuner i landet kan mäta sig med. Vattenkraften har en stark tradition i kommunen och vindkraften växer. Besöksnäringen är knuten till landsbygdersna, byarnas och tätorternas olika kvaliteter – dels naturmiljöerna som sådana, dels i form av specifika besöksmål där bland annat Döda fallet utgör en sevärdhet av stort nationellt intresse. I likhet med övriga Jämtlands län präglas kommunen av stora landsbygdsområden och många småföretag, och i likhet med Västernorrlands län har Ragunda även en betydande tillverkningsindustri. Med sitt geografiska läge mellan Östersund och Västernorrlands kuststäder har Ragunda karaktären av en brygga mellan de två länen.

Ragunda kommun har samtidigt flera utmaningar gemensamt med många andra glesbygdskommuner. Befolkningen har minskat under en längre period, andelen äldre är hög och ökande, och företagets möjligheter att hitta rätt kompetens och arbetskraft kompliceras av långa avstånd till större befolkningskoncentrationer. Utvecklingen är dock inte jämn över hela kommunen och alla kommundelar har sina specifika förutsättningar.

Varför ett program för näringsliv och utveckling?

Kommunens litenhet skapar förutsättningar för snabba beslutsvägar och en enkelhet i kontakten mellan företag och kommun, men litenheten innebär samtidigt begränsade resurser och ett behov av prioriteringar och tydligt fokus i det strategiska utvecklingsarbetet. Behovet av ett samlat strategiskt grepp om näringslivets utvecklingsförutsättningar bottnar i flera faktorer. En kraftsamling för näringslivets utveckling kan lätt överskuggas av löpande ärendehantering och annan ordinarie verksamhet i en liten kommun, särskilt i frågor där kommunens direkta rådgivning är begränsad. Det näringslivsfrämjande arbetet behöver involvera många delar av kommunens organisation för att kunna nå de mål som sätts upp i detta program. Förvaltningarna för barn och utbildning samt samhällsbyggnad är båda viktiga, liksom kommunledningsförvaltningen. Risken är annars att viktiga strategiska frågor av kommunövergripande karaktär hamnar mellan stolarna i en sektorsuppdelad kommunal organisation.

Därtill innebär prioriteringar i vad kommunens ska satsa på att potentiella intressekonflikter kommer till ytan och försvårar nödvändiga ställningstaganden. Det näringslivsfrämjande arbetet behöver därför ett starkt politiskt stöd och engagemang. En fokusering i det lokala utvecklingsarbetet är också nödvändig för att åstadkomma en ändamålsenlig och resurseffektiv samordning inom

kommunen. Det gäller även mellan kommunens och andra aktörers insatser för att främja näringslivets utveckling. En föränderlig omvärld innebär samtidigt att en flexibilitet i denna fokusering är lika nödvändig. Mot denna bakgrund har detta program tagits fram med syftet att ange en riktning för kommunens arbete för att främja näringslivets utveckling i Ragunda kommun.

I enlighet med kommunens policy för styrdokument är programmet kommunövergripande och innehåller långsiktiga politiska inriktningar och målsättningar. Till programmet knyts en handlingsplan som innehåller konkreta beskrivningar av aktiviteter som ska genomföras inom ett särskilt område för att bidra till programmets måluppfyllelse. Som kommunalt styrdokument riktas fokus mot områden som kommunen bör arbeta med. Det innebär att särskild betoning därför läggs på frågor som kommunen har direkt rådighet över. För många frågor av central betydelse för kommunens utvecklingsförutsättningar är kommunen samtidigt i hög grad beroende av andra aktörer. Det gäller inte minst frågor som rör infrastruktur och kommunikationer men även kompetensförsörjningsfrågor då ansvaret för exempelvis gymnasieskolan och vuxenutbildning ligger hos Jämtlands Gymnasieförbund. Att dessa frågor huvudsakligen faller under andra aktörers rådighet och ansvar innebär dock inte att Ragunda kommun inte ska uppmärksamma dem som prioriterade områden att arbeta med, då kommunen behöver vara en aktiv och konstruktiv samverkanspart till dessa andra aktörer.

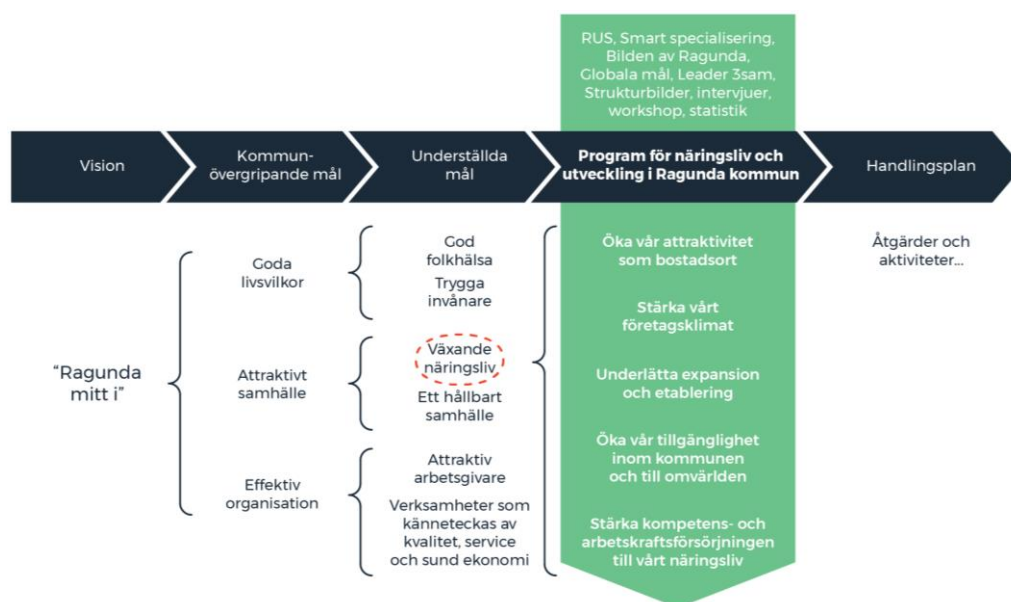
Programmets framväxt: Underlag, intervjuer och dialog

Programmet är framtaget under hösten 2020 med utgångspunkt i Ragunda kommuns vision och mål (Ragunda mitt i). Detta program tar särskilt sitt avstamp i det kommunövergripande målet "Attraktivt samhälle" och dess underställda mål "Växande näringsliv". Målsättningen om ett växande näringsliv sätter tonen och konkretiseras i detta program genom formulerandet av ett antal prioriterade mål för kommunens näringslivsarbete. Dessa prioriterade mål kan ses som fokusområden som ska prioriteras i Ragunda kommuns arbete för att skapa förutsättningar för ett växande näringsliv. I varierande grad pågår redan idag verksamhet inom dessa områden, men genom att peka ut dessa mål som särskilt prioriterade poängteras vikten av just dessa för att underlätta prioriteringar i kommunen, och för att tydliggöra för näringslivet och andra vad kommunen vill.

De prioriterade målen i detta program bygger på ett antal olika typer av förarbeten. Ragunda kommun har sedan tidigare analyserat kommunens behov och styrkor tillsammans med företag, föreningar och invånare inom ramen för ett arbete med "Bildn av Ragunda" och Leader 3Sam.

På regional nivå har det regionala utvecklingsarbetet haft stor betydelse för utformningen av programmet. I synnerhet det pågående framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och det strukturbildningsarbete som genomförts där, samt regionens strategi för smart specialisering (S3). Kopplingen till regionala mål och strategier är viktig då det regionala sammanhang som Ragunda befinner sig i är avgörande för kommunens handlingsutrymme och möjligheterna att påverka sin utveckling.

För samtliga prioriterade mål finns också en tydlig koppling till de globala målen och Agenda 2030, i synnerhet målen om hållbar industri, hållbara samhällen och god utbildning för alla. I samband med framtagandet av programmet har därtill intervjuer gjorts med företrädare för det lokala näringslivet, kommunen och regionen. Ett utkast till programmet har också diskuterats bland dessa aktörer på en workshop i november 2020 och resultat av det har arbetats in i den slutgiltiga programversionen. Som komplement till ovanstående har även offentlig statistik från SCB och svenskt näringsliv använts. Som stöd i framtagandet av programmet har kommunen haft hjälp av konsultföretaget WSP.

Kommunens vision "Ragunda mitt i"

I positiv tro på framtiden bygger vi med medborgarna en välmående och växande kommun genom nytänkande och mod! Ragunda är en kommun som 2030 vänt befolkningsutvecklingen!

Ragunda är med sitt strategiska läge mitt i mellannorrland en kommun där utbildning och företagande är ett nav som också gör kommunen attraktiv för lokalt näringsliv med de gröna

näringarna, serviceföretagande och industri. Kommunen och civilsambället fungerar som oljan i ett maskineri som för allt framåt.

Programstruktur och läsanvisning: Prioriterade mål, förutsättningar och delmål

Programmet är strukturerat utifrån fem prioriterade mål för kommunens arbete på näringslivsområdet. De prioriterade målen är långsiktiga och anger var Ragunda vill vara i framtiden. Detta beskrivs i nästa avsnitt, som utgör programmets huvuddel. Där beskrivs också hur de prioriterade målen är kopplade till kommunövergripande mål och regionala strategier. För att tydliggöra hur dessa prioriterade mål kan nå diskuteras även utgångsläget och förutsättningarna att arbeta mot respektive mål. Varje prioriterat mål preciseras också i delmål och förslag på indikatorer för uppföljning av dessa. Kopplingen till de globala målen symboliseras av symbolerna vid respektive prioriterat mål.

De prioriterade målen har en generell karaktär med relevans för alla typer av företag, små som stora och oavsett bransch. De är också formulerade för att vara kommungemensamma, även om deras konkreta innebörd kan variera inom kommunen utifrån de lokala förutsättningarna i olika delar av kommunen. Den ordning målen presenteras i nedan speglar därför inte någon inbördes prioritetsordning då det kan behöva variera från område till område.

Det bör poängteras att det finns starka kopplingar mellan de prioriterade målen och de ska inte betraktas som oberoende från varandra. Till exempel är företagsklimatet en viktig förutsättning för det etableringsfrämjande arbetet och kompetens- och arbetskraftsförsörjningen är i högsta grad beroende av såväl Ragunda kommuns kvaliteter som bostadsort som dess tillgänglighet till omvärlden. Men genom att lyfta fram dessa fem mål som särskilt prioriterade markeras behovet av att ge dessa frågor särskild uppmärksamhet i den kommunala verksamheten.

I den tillhörande handlingsplanen konkretiseras prioriterade mål och delmål till insatser, adresserade till nämnder och förvaltningar. Handlingsplanen innehåller tidplan för när och hur aktiviteterna ska genomföras, anger vem eller vilka som ansvarar för genomförandet samt anger hur finansiering sker. Syftet med en uppdelning i program och handlingsplan är att handlingsplanen kan revideras löpande efter behov och utveckling samtidigt som programmets långsiktiga fokus behålls. Programmet bör aktualitetsprövas varje mandatperiod och handlingsplanen årligen. Detta ger en flexibel väg mot långsiktiga och stabila mål.

Fem prioriterade mål för ett växande näringsliv i Ragunda kommun

- Öka vår attraktivitet som bostadsort.
- Stärka vårt företagsklimat.
- Underlätta expansion och etablering.
- Öka vår tillgänglighet inom kommunen och till omvärlden.
- Stärka kompetens- och arbetskraftsförsörjningen till vårt näringsliv.

Prioriterat mål "Öka vår attraktivitet som bostadsort"

"I vår kommun finns möjligheter till ett gott liv för alla. Långvariga och nya invånare, tillfälliga och regelbundna besökare. Det finns attraktiva livsmiljöer med goda bostäder, gemenskap, upplevelser och service såväl som natur och kultur."

Relaterade globala mål:

- *Delmål 4.1 Avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.*
- *Delmål 4.2 Lika tillgång till förskola av god kvalitet.*
- *Delmål 6.6 Globala målen: Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem.*
- *Delmål 11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad.*
- *Delmål 11.4 Säkra bostäder till överkomlig kostnad.*
- *Delmål 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla*
- *Delmål 15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer.*
- *Delmål 8.9 Främja gynnsam och hållbar turism.*

Allt arbete med det lokala näringslivet börjar hos kommunens befolkning. En bärande del av visionen för Ragunda kommun är att till år 2030 vända befolkningsutvecklingen. Två av tre övergripande kommunala mål har direkt koppling till detta: *Goda livsvillkor* och ett *attraktivt samhälle*.

Målet har även starkt stöd i den regionala utvecklingsstrategin för Jämtlands län med betoning på utveckling i hela länet. Strategin lyfter även fram ett regionalt mål om platsbaserade upplevelser som även skapar lockande och aktiva livsmiljöer med god tillgänglighet till naturen. Den regionala strategin för smart specialisering (S3) pekar ut upplevelser som ett av länets styrkeområden, och vill i detta få med fler perspektiv än bara fjällturismen.

Nuläge och förutsättningar

En positiv befolkningsutveckling är bland annat viktigt för kompetens- och arbetskraftsförsörjningen till företagen i kommunen. För att uppnå Ragundas mål om att vända befolkningsutvecklingen behövs både fler människor som flyttar in och färre människor som flyttar ut. Såväl långvariga som nya invånare ska därför ha goda anledningar att stanna i Ragunda kommun.

De kommunala kärnuppgifterna är centrala för viljan att bo i Ragunda kommun. Vi behöver därför upprätthålla god kvalitet på förskola och skola, kunna erbjuda

attraktiva bostäder att hyra och stötta kultur- och föreningsliv med exempelvis lokaler, bibliotek och idrottsanläggningar. Allt det som gör Ragunda kommun till ett *sambälle* och inte bara en plats. Inte minst vår goda kulturskola är en anledning till stolthet genom flera år av utmärkelser som Sveriges bästa kulturskolekommun. Likt övriga delar av den kommunala verksamheten använder kulturskolan det kommunala fastighetsbeståndet. Stora delar av detta bestånd tillkom i samband med vattenkraftsutbyggnaden i mitten av 1900-talet och är idag i behov av renovering eller ersättning. Att vända den negativa befolkningsutvecklingen skulle underlätta sådana investeringar, samtidigt som investeringar i kommunala verksamheter också kan bidra till att vända befolkningsutvecklingen.

En viktig faktor är också lokala och genuina upplevelser. Upplevelser ses ofta främst som en inkomstkälla från besökare utifrån. Men man kan vända på perspektivet. Upplevelserna är lika mycket något som angår Ragundaborna. De allra flesta människor som besöker vår fantastiska natur, äter på restauranger här och upplever vår kultur bor också i kommunen. Inte minst naturen är något som Ragundaborna själva lyfter fram som en av de främsta anledningarna att bo här. Att bevara dess värden är därför högt prioriterat, liksom att på ett hållbart sätt göra naturen tillgänglig för fler exempelvis genom markerade vandringsleder. I kommunen finns även upplevelser som mer riktar sig till tillfälliga besökare, såsom Döda fallet och Thaipaviljongen. De är upplevelser för Ragundaborna att vara stolta över och som genom sin dragningskraft på långväga besökare även kan bidra till kringetableringar som även gynnar lokalbefolkningen. Både Döda fallet och Thaipaviljongen ägs och förvaltas av kommunen vilket gör att vi själva har stor rådighet över deras utveckling. Med denna rådighet följer även ett stort ansvar att de används som en resurs i kommunen, och att utveckling av besöksnäring runt dem sker hållbart.

Samhällstrenden av ökande distansarbete har av nödvändighet blivit än starkare under år 2020. Det finns idag stora möjligheter att bo och jobba på olika orter i Sverige, och vi har ett läge mitt emellan flera kommuner med växande antal jobb. För att dra nytta av detta krävs ändamålsenlig och välfungerande infrastruktur för transporter och kommunikation: Vägar, kollektivtrafik och fiber som alla berörs i målet om tillgänglighet längre fram i detta program.

Kombinationen av hög livskvalitet och låga bostadspriser är en oerhörd styrka i ett scenario av ökade möjligheter till distansarbete. Naturen, upplevelser, god kommunal service och ett starkt föreningsliv är alla viktiga komponenter för den höga livskvaliteten. Och i vår kommun finns en fördel i goda möjligheter att hitta boende till ett annat pris än i exempelvis Östersund och Sundsvall. Men låga bostadspriser kan också hindra utveckling och inflyttning. För låga priser kan

innebära att renoveringar och investeringar inte betalar igen sig vid försäljning. Låga priser kan också innebära minskad rörlighet på bostadsmarknaden. Exempelvis för den som står i valet mellan att sälja ett hus eller att behålla det som fritidshus eller jaktstuga någon vecka om året. Hus och gårdar som står tomma delar av året innebär en möjlighet för Ragunda kommun. En viktig fråga är hur vi får personer som är här någon vecka om året och som har sociala band till vår kommun att spendera mer tid här och ge ett större lokalt avtryck. En del av dessa kan också vara intresserade av att sälja till andra, och därigenom öka nyttjandet och potentiellt bidra till flyttkedjor som möjliggör andra flyttar. Inte sällan är det tal om attraktiva hus i natursköna lägen.

Delmål - Enkelt att hitta en attraktiv bostad

I vår kommun finns möjligheten att hitta bostäder till ett annat pris än i de större städerna. Vi har även attraktiva hyreslägenheter lediga. Samtidigt vittnar invånare om utmaningar i att hitta lämpliga bostäder, och även att få banklån till husköp eller renovering i flera delar av kommunen. Frågan har lyfts av näringslivet som viktigt att arbeta med. Goda möjligheter att bosätta sig i eller flytta inom kommunen är viktigt för företagens möjligheter att hitta kompetens och arbetskraft. Det är också viktigt för uppfyllnad av målet om att vända befolkningsutvecklingen i kommunen. Ett exempel på arbete som redan gjorts mot detta mål är kartläggningen av tomma hus i byar runt Stugun och Borgvattnet i syfte att undersöka om ägarna är intresserade av försäljning eller uthyrning.

Indikator: Flyttnetto samt Nöjd Region-Index – Bostäder (Kolada, SKR)

Delmål - En god kommunal service

En nyckelfaktor till ökad inflyttning och minskad utflyttning är att den kommunala servicen fungerar väl i Ragunda. Våra förskolor och skolor, fritidsanläggningar, vård- och omsorgsboenden, bibliotek och kulturskolan är alla mycket viktiga för Ragundaborna. Utan välfungerande och effektiva kommunala kärnverksamheter är möjligheten att vända befolkningsutvecklingen starkt begränsad. Vi behöver därför säkerställa att dessa verksamheter fungerar bra även i framtiden. Bland annat genom en långsiktig plan för reinvestering och utveckling.

Indikator: Nöjd Medborgar-Index – Helheten (Kolada, SKR)

Delmål - En god tillgång till attraktiva upplevelser och evenemang

R)

Prioriterat mål "Stärka vårt företagsklimat" Upplevelserna och evenemangen är viktiga orsaker för Ragundaborna i valet att bo vår kommun. De har också potential att attrahera nya invånare. Allt ifrån fängslade historia såsom Döda fallet och spökprästgården till vacker natur med Indalsälven och Stugunberget, vidare till lokalproducerat mathantverk, kultur- och föreningsliv och vår bygemenskap. Ragunda kommun arbetar redan idag med utveckling av upplevelser och besöksnäring. Vi har god kunskap om utbudet inom kommunen och bedriver ett strategiskt utvecklingsarbete av kommunförvaltade upplevelser med Döda fallet och Thaipaviljongen som främsta exempel. Utvecklingen av upplevelser ska ta sin utgångspunkt i Ragundabornas egna önskemål, med mål att bidra till en god tillgång till attraktiva upplevelser och evenemang för dem.

Indikator: Nöjd Region-Index – Fritidsaktiviteter (Kolada, SK

Vårt företagsklimat präglas av en nära dialog mellan näringsliv och kommun, där båda sidor drar nytta av vår möjlighet till korta kontakt- och beslutsvägar. Bemötandet från politiker och tjänstepersoner är personligt utan att tumma på det professionella, i såväl dialog och rådgivning som myndighetsutövning.

Relaterade Globala mål:

- *Delmål 16.6: Bygg effektiva, tillförlitliga och transparenta institutioner.*
- *Delmål 16.7: Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande.*

Ett gott näringslivsklimat i kommunen är centralt för att uppfylla Ragundas kommunövergripande mål om ett växande näringsliv och kommunala verksamheter som kännetecknas av kvalitet, service och sund ekonomi. Tillsammans med utbildning uttrycks företagande som navet i visionen för Ragunda kommun.

Region Jämtland Härjedalen har en viktig roll som möjliggörare och katalysator för det lokala näringslivet i Ragunda kommun. Regionala stöd för näringslivsutveckling kan ge viktig draghjälp till lokala företag, och regionala utvecklingsfrågor är naturliga teman för dialog mellan kommun och företag.

Nuläge och förutsättningar

Vår kommun är beroende av entreprenörskap och småföretag. I ett nationellt perspektiv är Ragunda en av de kommuner med flest företag per invånare i landet och det lokala entreprenörskapet är därför helt centralt för näringslivets utveckling i kommunen. Små arbetsställen (färre än 50 anställda) sysselsätter tre gånger fler

personer i Ragunda kommun än medelstora och stora arbetsställen, och mer än var tionde sysselsatt i kommunen är företagare¹. En del företagare är mångsysslare med stor bredd i sin verksamhet, andra kombinerar företagande med anställning.

Företagsklimatet i Ragunda kommun ligger under rikssnittet, men har glädjande nog också stärkts. 2019 till 2020 klättrade kommunen från plats 284 av 290 till plats 221 på Svenskt näringslivs ranking över företagsklimat i Sveriges kommuner². Att förbättra vårt lokala företagsklimat ännu mer är högprioriterat.

Rankingen av företagsklimat bygger på en enkät till företag i Sveriges alla kommuner. Det enskilt viktigaste området företagen år 2020 tycker kommunen ska prioritera för att förbättra företagsklimatet i Ragunda kommun är att ha en bättre dialog mellan kommunen och företagen, följt av att ha en bättre förståelse för företagande hos kommunens beslutsfattare. Samtidigt bör nämnas att en delförklaring till klättringen i företagsrankingen år 2020 är en upplevd förändring i attityden till företagande bland kommunpolitiker och tjänstemän. Fyra av tio företag i Ragunda kommun svarar att de i låg utsträckning eller inte alls får de råd och den vägledning de behöver vid kommunens tillståndsgivning, tillsyn eller kontroll. Motsvarande andel nationellt är var fjärde företag. År 2020 svarar företagen i Ragunda kommun samtidigt att de upplever en förbättring i kommunens service och bemötande.

Lokala företag har i förarbetet till detta program uttryckt önskemål om att tjänstepersoner och politiker ska vara mer tillgängliga. Att vara en liten kommun innebär både för- och nackdelar när det gäller myndighetsutövning och kontaktvägar. Å ena sidan en möjlighet att vara personlig, å andra sidan en utmaning i att hålla isär rådgivande och myndighetsutövande roller. Detta kan vara en förklaring till att så många företag svarar att de inte får de råd och den vägledning de behöver. Resurserna till att arbeta proaktivt och rådgivande påverkas också av kommunens litenhet. Näringslivsfrämjande regionala aktörer såsom Region Jämtland Härjedalen, Nyföretagarcentrum och Almi erbjuder mycket gott stöd i form av kurser, informationsmaterial och kostnadsfritt expertstöd. En del av företagens önskemål om rådgivning kan därför täckas av andra än Ragunda kommun. Viktigt då är att kommunen har fortsatt löpande samarbeten med dessa aktörer, och kan guida företagen vidare i rätt riktning.

Vad som anses som näringslivets viktigaste frågor är något som skiftar över tid. Därför behöver detta programdokument säkerställa att det i framtiden finns goda

¹ Företagarna (2020). Företagarfakta, Ragunda kommun.

² Svenskt näringsliv (2020). Företagsklimat. <https://www.foretagsklimat.se/>

möjligheter att fånga upp viktiga näringslivsfrågor, även utan att idag veta något om vilka dessa frågor är. Företagens vilja till en bättre dialog med kommunen och önskemålen om större tillgänglighet till politiker och tjänstepersoner är i det sammanhanget en styrka vi ska ta tillvara på. I kommunen finns också flera livskraftiga näringslivsorganisationer och lokala företagareföreningar. Flera av dessa har medverkat i förarbetet till detta program. Detta ger en tydlig potential till ett djupare samarbete mellan näringsliv och kommun.

Delmål - En utvecklad kontakt mellan kommun och näringsliv

För att stärka företagsklimatet i kommunen behövs en nära och utvecklad kontakt mellan kommun och näringsliv. Dels i form av en myndighetsutövning som är transparent, smidig och förtroendeskapande. Och dels en dialog där företagen har möjlighet att säga till kommunen vad de vill ha vår hjälp med på kort och lång sikt. Företagsdialogen hjälper Ragunda kommun att fokusera i näringslivsfrågor. För en god dialog krävs ett förtroendefullt samtalsklimat, bland annat grundlagd i företagens kontakt med kommunen i myndighetsärenden. Vi som myndighet behöver därför i alla lägen vara tillgängliga, ge god service och agera rättssäkert.

Indikator: Företagsklimatet, sammanfattande omdöme av kommunen (Företagsklimat, Svenskt Näringsliv).

Delmål - En tät kontakt med regionala näringslivsfrämjande aktörer

Att ta stöd hos andra aktörer ger oss viktiga resurser att arbeta med i det näringslivsfrämjande arbetet. På regional nivå finns flera aktörer som erbjuder stöd till företag utöver vad Ragunda kommun själva kan. Exempelvis Region Jämtland Härjedalen, Almi och Nyföretagarcentrum. Regionala resurser för näringslivsutveckling är i regel knutna till projekt som kräver samverkan mellan kommuner, företag och andra aktörer. Vi behöver därför vara duktiga på samverkan mellan aktörer inom kommunen såväl som utanför dess gränser.

Indikator: Andel och antal företag i Ragunda kommun som tagit stöd av regionala aktörer.

Prioriterat mål "Underlätta expansion och etablering"

Vårt arbete med expansion av befintliga och etableringar av nya företag och verksamheter är framåtsyftande, lyhört och strategiskt. För de företag som vill växa erbjuder Ragunda kommun goda förutsättningar. Det finns en tydligt utpekad väg framåt präglad av hållbarhet där vi hjälper företag att expandera eller etablera sig lokalt.

Relaterade Globala mål

- *Delmål 7.2: Öka andelen förnybar energi i världen.*
- *Delmål 7.2: Öka andelen förnybar energi i världen.*
- *Delmål 8.1: Hållbar ekonomisk tillväxt.*
- *Delmål 8.3: Främja politik för nya arbetstillfällen och ökad företagsambet.*
- *Delmål 9.4: Uppgradera all industri och infrastruktur för ökad hållbarhet.*

Ett strategiskt etableringsarbete är en nyckelfaktor till att uppfylla Ragundas kommunövergripande mål om ett växande näringsliv och ett hållbart samhälle. Ett strategiskt och översiktligt perspektiv behövs också för att säkerställa att arbetet sker i en hållbar riktning. *Bilden av Ragunda*³ pekar ut den gröna elen i kommunen som en konkurrensfördel för etablering av verksamheter.

Detta prioriterade mål har också många regionala beröringspunkter. Den regionala utvecklingsstrategin för Jämtlands län är inriktad mot ett diversifierat näringsliv och en hållbar företagsamhet byggd kring våra naturresurser. Ett utpekat styrkeområde i länets strategi för smart specialisering (S3) är Hållbar energi, där vattenkraften och den växande vindkraften i Jämtlands län är central – inte minst i vår kommun.

Nuläge och förutsättningar

I Ragunda kommun finns kvaliteter som är attraktiva för etablering av nya företag och verksamheter, såväl som lokal expansion av befintliga. Kommunen har en långsiktig potential i stambanan genom övre Norrland såväl som vår relativa närhet till kusten och Västernorrland jämfört med andra kommuner i Jämtlands län. Det finns också en god tillgång till grön el, något som kan bli en allt viktigare konkurrensfördel i framtiden. Den pågående elektrifieringen av samhället, delvis driven av en omställning mot ökad hållbarhet, har lett till ett ökat intresse för industrietablering i norra Sverige, på ”rätt” sida av de flaskhalsar som idag finns i

³ *Stärkt kapacitet för regionalt utvecklingsarbete Ragunda (2020).*

kraftnäten. Vi kan se detta exempelvis i kringetableringar som diskuteras med anledning av Northvolts anläggning i Skellefteå. Etablering av elintensiv industri är en framtida möjlighet även i Jämtlands och Västernorrlands län, men inte den enda möjligheten. De kvaliteter som är attraktiva för elintensiv industri är ofta attraktiva även för andra typer av verksamheter.

Kommunens arbete med etablering och expansion behöver vara såväl proaktivt som lyhört. Det behövs en beredskap med planlagd mark redo för etablering när sådana frågor kommer på tal. Det behövs också en tydligt uttryckt vilja inför framtiden, hur vi vill att Ragunda kommun ska utvecklas i och utanför tätorterna. Detta är också något som efterfrågats av näringslivet i förarbetet till detta program. Ett lämpligt sammanhang för detta är i en ny översiktsplan som ska ersätta den nuvarande från 2006.

Till det strategiska greppet om etableringar hör inte bara att nya företag och verksamheter ska komma till Ragunda och Jämtland utan även att verka för att etableringsprojekt också använder och drar nytta av lokala kompetens och arbetskraft. Exempelvis gäller detta utbyggnad och drift av vindkraft. Vi vill också att etableringar ska ge nyttor som syns i lokalsamhället, exempelvis genom upprustad infrastruktur och arbetstillfällen. Något som kan ge bättre förutsättningar för framgång i såväl etablering och lokala nyttor är offentlig samverkan mellan kommuner och regioner i vår närhet. Vi kan lära oss av varandra, och tillsammans blir våra erbjudanden starkare än var och en för sig.

Delmål - En god beredskap för expansion och etablering

Företag som vill växa ska ha goda förutsättningar till det i Ragunda kommun. För detta krävs ett framåtsyftande arbete där vi som kommun är tydliga med var det finns plats att växa, och hur. Ragunda kommun ska därför ha en uppdaterad och aktuell översiktsplan och säkerställa en god beredskap för expansion och etablering med planlagd mark redo i strategiska lägen.

Indikator: Tid sedan laga kraft alt. aktualitetsprövning av översiktsplan. Antal antagna detaljplaneprojekt med syfte att tillåta expansion och etablering av företag

Delmål - Ett strategiskt grepp om hållbar energi

Den hållbara energin är en ständigt närvarande och viktig fråga i vår kommun. Vattenkraften har format en stor del av vår moderna historia och vindkraften är ett ämne som samlar många olika perspektiv, aktörer och frågor. I en kommun där energin är en så viktig fråga är det också viktigt att vi tydligt anger vår vilja inför framtiden genom ett samlat grepp där såväl medborgare som näringsliv involveras. Inte minst för att undvika eller hantera konflikter mellan

energiproduktion och upplevelsevärden. I etablering och drift av hållbar energi vill vi även öka andelen lokal arbetskraft och lokala leverantörer.

Indikator: Uppstart, antagande och aktualitetsprövning av strategier för hållbar energi. Antal och andel lokala företag listade som leverantörer till hållbar energi.

Prioriterat mål "Öka vår tillgänglighet inom kommunen och till omvärlden"

För alla som bor och verkar här ska det vara lätt att ta del av de nyttor som finns inom och utanför kommunen. Företagen ska ha lätt att rekrytera den personal de vill ha och nå ut på sina marknader. För invånarna ska det på motsvarande sätt vara enkelt att ta anställning på arbetsplatser där de vill arbeta och ta del av varor och tjänster de efterfrågar.

Relaterade Globala mål

- *Delmål 11.2: Tillgängliggör hållbara transportsystem för alla.*
- *Delmål 9.C: Tillgång till informations- och kommunikationsteknik för alla.*
- *Delmål 9.1: Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer.*

Målet om ökad tillgänglighet har sin grund i visionen för Ragunda kommun som i sin tur tar avstamp i kommunens strategiska läge mitt i mellannorrland. Kommunens västra delar ligger inom pendlingsavstånd från Östersund samtidigt som Västernorrland ligger på andra sidan kommungränsen i öster. Det lokala näringslivet är beroende av ett väl fungerande transportsystem för att nå sina marknader utanför kommunen och sammanhållningen inom kommunen är lika beroende av en infrastruktur som binder ihop byarna.

På regional nivå lyfts digitala flöden av både kompetens, tjänster, kunskap och kreativitet, men även i fysiska former via transporter och kollektivt resande, fram som en nyckelfaktor för att uppnå visionen om en nytänkande och hållbar region att leva, verka och utvecklas i fram till 2050. Visionen för länet framhåller inte minst en modern grön infrastruktur genom vilken Jämtlands län är nära kopplat till både grannregioner, Stockholmsregionen och övriga Europa och världen.

Nuläge och förutsättningar

Vårt geografiska läge mitt i mellannorrland, där tillgängligheten är starkt präglad av långa avstånd men samtidigt också större befolkningskoncentrationer åt såväl öster som väster, gör transporter och infrastruktur till nyckelfrågor för de lokala utvecklingsförutsättningarna. Många av de stora arbetsplatserna i kommunen är lokaliserade i närheten av väg 87 vilket är positivt ur kollektivtrafiksynpunkt. Som glesbefolkad kommun, med majoriteten av befolkningen bosatt utanför tätorter, är Ragunda samtidigt mycket bilberoende. Bilnehav per invånare är näst högst i

länet efter Härjedalens kommun och endast 16 av landets 290 kommuner har ett högre bilinnehav per invånare än Ragunda. Transportsystemet behöver därför vara utformat med hänsyn till det samtidigt som förutsättningarna för kollektivtrafikbaserad pendling är viktiga ur både ett miljöperspektiv och ett socialt perspektiv, då stora grupper bland exempelvis unga och nyanlända saknar körkort. Kollektivtrafiken har även betydelse för besöksnäringens förutsättningar. Kommunens starka skogsindustri och växande vindkraftsindustri innebär också att det kapillära vägnätet är hårt belastat av tung trafik. De tunga transporterna är helt nödvändiga för dessa delar av näringslivet men innebär samtidigt ett stort behov av underhåll för att kunna utföras. Ett regelbundet underhåll av de mindre vägarna är också centralt för att inte förutsättningarna för andra transporter som använder samma vägnät ska försämrats.

I hög grad är det andra aktörer än Ragunda kommun som ansvarar för transportsystemet i kommunen. Endast 0,2% av vägnätet är kommunalt och den stora merparten, 87%, utgörs av enskilda vägar. Inga av de nationella stamvägarna går genom kommunen vilket innebär att investeringarna i vägnätet huvudsakligen sker genom länstransportplanen. Förutom Trafikverket är således Regionen en nyckelaktör i utvecklingen av transportsystemet. Som kollektivtrafikmyndighet är Regionen också ansvarig för kollektivtrafikförsörjningen. Samtidigt poängterar Regionen i det trafikförsörjningsprogram som håller på att tas fram att integreringen av kollektivtrafiken i samhällsplaneringen är en av de viktigaste strategierna för att nå de regionala målen för kollektivtrafiken. Det innebär exempelvis att väl utbyggda gång- och cykelvägar, pendlarparkeringar för cykel och bil samt utvecklade bytesmöjligheter är viktiga åtgärder som kommunen har rådighet över.

När avståndet för daglig arbetspendling är för stort kan samtidigt den digitala tillgängligheten i viss mån kompensera för en begränsad fysisk tillgänglighet och skapa möjligheter som tidigare inte funnits. Digitaliseringen är en megatrend som innebär att nya digitala lösningar skapar möjligheter att leva och verka i hela kommunen.

Inom Jämtlands län ökar företagsetableringar inom IT- och digitaliseringssektorn och ett flertal co-workingställen i länet erbjuder arbetsplatser och ett sammanhang till individer och företag. Pandemin har också visat en stor potential för ökat distansarbete och ett förändrat behov av fysiska resor, något som kan förväntas förändras kontinuerligt efterhand som teknikutvecklingen fortskrider. Efterfrågan och utbudet på digitala tjänster kan dessutom förväntas öka i snabb takt framöver. I regeringens bredbandsstrategi görs till exempel bedömningen att mindre än en procent av de saker som kan anslutas till internet är anslutna idag. För en

kommun som Ragunda innebär detta en möjlighet som det finns all anledning att bevaka och bejaka, dels genom att utveckla de digitala lösningarna i den egna verksamheten, dels genom att säkerställa en hög digital tillgänglighet för de som bor och verkar i kommunen.

Ett väl utbyggt bredbandsnät är centralt i det sammanhanget men även den faktiska anslutningsgraden hos kommunens invånare och företag. Utbyggnaden av fibernätet sker i högt tempo. Enligt statistik från Post- och Telestyrelsen har antalet hushåll med tillgång till, eller absolut närhet till, bredband med hastigheten 1 Gbit/s ökat från 54 till 75 % mellan 2017 och 2019 i Ragunda kommun. Motsvarande siffror för arbetsställen är 46 till 70%. Samtidigt är det inte alla hushåll och företag som har den fasta förbindelsen framdragen ända till huset och det finns därför anledning att även arbeta med den frågan.

Delmål - En näringslivsfrämjande transportinfrastruktur

Näringslivets intresse i transportinfrastrukturen är mångfacetterat. Ur ett arbetskrafts- och kompetensförsörjningsperspektiv är pendlingsmöjligheterna inom kommunen och till städer och områden utanför kommunen avgörande. Ur ett besöksperspektiv är vissa målpunkter särskilt viktiga i transportsystemet och möjligheterna för såväl långväga som kortväga resande att enkelt ta sig dit viktiga. För vissa branscher inom industrin, särskilt inom skogsnäringen, är det godstransporterna som behöver vara dimensionerande för infrastrukturen, inte minst det omfattande kapillära och enskilda vägnätet. Även Stambanan genom övre Norrland är en resurs i detta sammanhang som inte får negligeras. Planeringen och underhållet av infrastrukturen behöver beakta dessa olika behov som näringslivet i kommunen har och Ragunda kommun behöver arbeta aktivt tillsammans med näringslivets aktörer och Region Jämtland Härjedalen, såväl som Region Västernorrland, för att åtgärder utformas med hänsyn till dessa behov.

Indikator: Indikatorer för de transportpolitiska målen

Delmål - Förutsättningar för kollektivtrafikbaserad skol- och arbetspendling

Stora delar av befolkningen har inte möjlighet att ta sig till och från skola eller arbete med bil. För dessa grupper är kollektivtrafiken helt nödvändig i vardagen. Rådigheten över kollektivtrafiken ligger på regional nivå, men kommunen kan stärka förutsättningarna för kollektivtrafiken att vara ändamålsenlig och attraktiv genom att säkerställa ett "hela resan"-perspektiv från dörr till dörr. Kommunen ska därför se över möjligheterna att, i nära samverkan med Regionen, utveckla kollektivtrafikens attraktivitet utifrån ett genom att i högre grad integrera kollektivtrafiklösningar i samhällsplaneringen.

Indikator: Resandestatistik

Delmål - Goda möjligheter att nyttja digitala lösningar

Digitaliseringens effekter på samhällsutvecklingen kan svårigen underskattas och i en kommun som Ragunda innebär denna utveckling stora möjligheter för kommunens näringsliv och befolkning. Det förutsätter samtidigt att tillgången till en bra bredbandsinfrastruktur är god och att utvecklandet av digitala lösningar inom såväl kommunens verksamhet som hos näringslivet fortskrider målmedvetet. Ragunda kommun ska därför arbeta i enlighet med den nationella målsättningen om bredband i världsklass och den regionala bredbandsstrategins mål att 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 1Gbit/s. Av de resterande två procenten bör 1,9 procent ha tillgång till minst 100 Mbit/s och 0,1 procent bör ha tillgång till minst 30 Mbit/s år 2025.

Indikator: Tillgång till bredband

Prioriterat mål "Stärka kompetens- och arbetskraftsförsörjningen till vårt näringsliv"

Våra invånare ska ha goda förutsättningar för ett livslångt lärande som ger dem en god beredskap att bidra på en arbetsmarknad i förändring. Kommunens ungdomar ska möta arbetslivet med kunskaper och förmågor som gör dem attraktiva på den lokala arbetsmarknaden. Företag och kommunala verksamheter i Ragunda kommun ska ha lätt att hitta rätt kompetens för de uppgifter som behöver utföras.

Relaterade Globala mål

- *Delmål 4.1: Avgiftsfri och likvärdig grundskole- och gymnasieutbildning av god kvalitet.*
- *Delmål 4.3: Lika tillgång till yrkesutbildning och högre utbildning av god kvalitet.*
- *Delmål 8.5: Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla.*
- *Delmål 8.6: Främja ungas anställning, utbildning och praktik.*

Kommunen har i tidigare SWOT-analyser konstaterat att det, i likhet med situationen i många andra glesbygdskommuner, råder en generell kompetensbrist och att det är svårt att hitta kompetens till den specialisering som krävs. Kompetensförsörjning går igen som en röd tråd i flera av kommunens övergripande mål och är samtidigt tätt förbunden med övriga prioriterade mål i detta program, inte minst kommunens attraktivitet som bostadsort och tillgängligheten till omvärlden.

Frågan är också central på regional nivå där den långsiktiga visionen såväl som strategin för smart specialisering lyfter fram möjligheterna i ett förändrat näringsliv och samhällsstruktur där kompetensbehoven kommer se annorlunda ut än i dag och ställa andra krav på livslångt lärande och en förmåga att anpassa sig till en ny arbetsmarknad. På samma gång pekar de regionala strategierna på de möjligheter som digitala lösningar skapar för ökat distansarbete och som därmed underlättar kompetensförsörjningen.

Nuläge och förutsättningar

I takt med att produktionen av varor och tjänster blir alltmer specialiserad går allt färre jobb att klara utan de färdigheter som kommer av en grundläggande utbildning. Frågan om kompetens- och arbetskraftsförsörjning är därför central för vilken kommun som helst. I glesbygdskommuner med långa avstånd till större befolkningskoncentrationer är detta en särskilt påtaglig utmaning.

Utbildningsnivån i Ragunda kommun är lägre än genomsnittet för riket och länet, men kompetensförsörjningen till det lokala näringslivet är inte enbart en fråga om utbildningsnivå. Ur företagets perspektiv är det arbetskraftens förmåga att bidra till verksamheten och dess utveckling som är det viktiga och beroende på verksamhetens karaktär är olika typer av kompetens viktig i olika grad. I den strukturanalys som gjordes för Jämtlands län konstaterades att matchningen på arbetsmarknaden mellan utbildning och yrke i den sysselsatta befolkningen i Ragunda kommun ligger nära genomsnittet för länet, men att det varierar mellan orterna. Det är till exempel vanligare i Stugun och Bispgården än i Hammarstrand att den sysselsatta befolkningen arbetar med sådant som den är utbildad för. Detta är delvis en fråga om formell utbildning, men företag i kommunen har också framhållit att tillväxthindren snarare ligger i tillgången till arbetskraft än viss specifik kompetens. Detta perspektiv får också stöd i forskning som visar att svårigheter med kompetensförsörjning på landsbygderna ofta beror på den demografiska situationen och att arbetskraftsutbudet är litet snarare än brist på specifika kompetenser. För många företag är det inte personalens utbildningsbakgrund som är avgörande utan dess förmåga att utföra sina uppgifter hänger samman med andra egenskaper.

I ljuset av den förändring som pågår i näringslivet globalt sett, med ökad digitalisering, automatisering, mm – det som ibland kallas för den fjärde industriella revolutionen – är kompetensförsörjningsutmaningen för stora delar av näringslivet bredare än enbart en fråga om att specifika kompetenser. Ett förändrat näringsliv kommer ställa högre krav på en anpassningsförmåga till ständigt förändrade tekniker, marknadsförutsättningar och relationer till omvärlden vilket medför att nya typer av kompetensbehov kommer uppstå successivt. Orter och platser med tydliga obalanser mellan näringslivets efterfrågan och arbetskraftutbudets kvalifikationer står då inför stora utmaningar om inte efterfrågan kan mötas av en ökad inpendling.

I detta sammanhang bör det också noteras att målet om Ragunda kommun som en attraktiv bostadsort är beroende av en god kommunal service vilket i sin tur förutsätter att kommunen kan rekrytera den personal som är bäst lämpad för respektive arbete i den kommunala välfärden. Ragunda kommun är själva den största arbetsgivaren i kommunen. Om kvaliteten på kommunal service ska kunna upprätthållas och förbättras är kompetensförsörjningen till kommunens organisation central för den lokala utvecklingen och för möjligheterna att vända befolkningsutvecklingen, såväl som att lägga grunden för näringslivets framtida kompetensförsörjning.

Delmål - En hög sysselsättning i det privata näringslivet

Företag i olika branscher i Ragunda kommun har vittnat om att svårigheterna att rekrytera. Det gäller både arbetskraft med hög formell utbildning och personal för uppgifter som inte kräver en viss utbildningsbakgrund. Goda möjligheter för företagen att kunna anställa personal är därför en viktig målsättning för det lokala utvecklingsarbetet, något som kräver nära samverkan mellan kommunen och näringslivet samt andra aktörer på arbetsmarknaden, inte minst Arbetsförmedlingen.

Indikator: Sysselsättningsdata

Delmål - En bra matchning mellan gymnasieutbildningarna och det lokala näringslivets behov

Den mest direkta kopplingen mellan offentlig verksamhet och kompetensförsörjning i Ragunda kommun är verksamheten vid Jämtlands gymnasium i Bispgården. Gymnasieutbildningarna som ges där är yrkesinriktade och Lärcentrum ger vuxenutbildningar bestående av grundläggande- och gymnasial utbildning, yrkesutbildning och SFI, något som bidrar till förutsättningarna för ett livslångt lärande och möjligheter för invånare i olika åldrar. För att säkerställa kompetensförsörjningen till näringslivet i Ragunda kommun är det centralt att dessa utbildningar ges i nära samverkan med företagen här. En stor del av utbildningarna sker på plats hos företag i kommunen och denna koppling är viktig att säkerställa och utveckla efterhand som samhället och näringslivet förändras. Ett led i det är även ett främjande av det lokala entreprenörskapet genom de utbildningar som ges i kommunen.

Indikator: Gymnasieindikator från Kolada